

VINGER AAN DE POLS

Voor u geknipt

Ooit een beroep van aanzien,
nu nog maar zelden te zien.

Danny Vanlooocke

Veldwachters, kosteren, smokkelaars, douaniers en melkboeren behoren stilaan tot het nostalgisch verleden.

Laatste veldwachter van Loppem overleden

Afscheid van Achiel...

■ In het AZ Sint-Jan in Brugge overleed op zaterdag 22 mei Achiel Bonduel, de laatste veldwachter van de gemeente Loppem.

Achiel Bonduel werd geboren in Pittem op 31 augustus 1920. Hij was getrouwd met Christiana Vandenheede en vader van Marc, Luc, Annie en Kris. Achiel woonde tot aan zijn pensioen in de conciërgewoning van het gemeentehuis en daarna op het Dorp in Loppem. Voor hij in 1953 tot veldwachter van Loppem benoemd werd, was Achiel fietsenmaker bij zijn vader in Pittem. Bij de fusie van Groot-Zedelgem werd Achiel als politie-inspecteur aangesteld; in 1985 kon hij van zijn welverdiende rust genieten. Achiel Bonduel was eveneens oud-strijder en werkweigeraar 1940-1944. De uitvaartplechtigheid vond plaats in de Sint-Martinuskerk in Loppem op donderdag 27 mei. Aan de nabestaanden biedt de redactie van het Brugsch Handelsblad haar oprechte blijken van deelneming aan.

Eerst smokkelaar, later douanier

■ **POPERINGE** Smokkelen of „blauwen” in de streektaal heeft decennia lang het leven van vele Westhoekers beheerst. Gewezen douane-ontvanger Rik Sohier (80) uit de Werf 134 in Poperinge is een expert in deze materie. Figuurlijk stond hij immers aan beide kanten van de „grens”. In zijn jonge jaren smokkelde hij zelf. Later werd hij douanier. Of hoe de stroper boswachter werd.

50 jaar later

Het Volk neemt je mee op stap in de tijd. Vijftig jaar geleden was de auto nog geen koning en was tv voor rijke mensen. Maar het leven in onze dorpen was mooi.

Jarenlang verzamelde Sohier getuigenissen van de meest beruchte blauwers. Hun verhaal publiceerde hij in 1999 in „Van Blauwers en Commiezen”, een boek dat binnenkort aan zijn derde druk toe. Zowat alle bewoners van de grensstreek, zelfs de meest honorabele, hebben zich destijds bezondigd aan het in- en uitvoeren van goederen, zonder daarop rechten te betalen.

Voor de Tweede Wereldoorlog stonden de grensdorpen veel meer in contact met Noord-Frankrijk. Grensarbeiders stopten wat tabak in hun knapzak voor een Franse werkmaker, en 's avonds werd de drinkbus gevuld met eau-de-vie of jenever. „In 1811 hief Napoleon enorm zware taken op de tabak in Frankrijk, om zo zijn oorlogsverrichtingen in Rusland te bekostigen. Die erg hoge taken werden aangehouden tot zowat 40 jaar geleden. Bovendien heeft in Frankrijk de staat nog steeds het monopolie op tabak.”

Beroep aan de rand

„In België daarentegen was er sinds 1919 de Wet Vandervelde, om het alcoholisme tegen te gaan. Met als gevolg zeer zware taken op alcohol en het verbod om sterke drank te verkopen in cafés. Het gevolg was dat onze Westhoekers hun alcohol gingen halen in Frankrijk, waar die bovendien veel goedkoper was. Meestal bleef dat bij „beurzeblauwen”, dus enkele flessen of enkele pakjes tabak ineens. Maar er was natuurlijk ook het zwaardere werk. Met hele vrachtwagenladingen werd bij nacht en ontij de grens overgetrokken. Soms waren die vrachtwagens

zelfs speciaal gemaakt en gepantserd. Tijdens de oorlog werden zowat alle levensmiddelen gesmokkeld. Oorzaak hiervan was de rantsoenering”, aldus Rik Sohier.

Voor veel West- en Noord-Frankrijken was het smokkelen, een beroep aan de rand, bijna een noodzaak om te overleven. Blauwers werden door de bevolking dan ook niet echt als „fraudeurs” aanzien. Het blauwen werd eerder verheerlijkt. Bewijzen hiervan waren het boek „Karel de Blauwer” van pastoor Jules Leroy, dat 's avonds bij het haardvuur steeds opnieuw werd voorgelezen, de herbewerking door Djoos Uytendoale (Karel Velde), het toneelstuk waarmee Roesbruggenaren tientallen keren applaus oogstten aan weerskanten van de Schreve, het standbeeld van Karel de Blauwer in Haringe en het jaarlijkse smokkelspel, ook in Haringe. En natuurlijk is er het succes van het boek van Rik Sohier, die bovendien nog zeer veel gevraagd wordt om spreekbeurten te geven over het onderwerp.

„Mijn vader Remi en twee ooms waren douanier. Het lag dus wat in de lijn der verwachtingen dat ik in hun voetsporen zou treden. Nochtans was ik in mijn jonge jaren een geslepen smokkelaar. Maar eens ik het uniform had aangetrokken, was ik erg plichtsbewust. Als blauwer wilde ik mij laten gelden, dus als douanier ook”, vertelt Rik, die op 1 september 1948 douanier werd in Essen, en zijn carrière eindigde als ontvanger in het entrepot in Roeselare. (AHP)

Zuivelhandelaars vragen herwaardering van de retourfles en hun sector

„Melk van de melkboer : gezond én voordelig”

■ De melkventers voeren actie voor het behoud van hun beroep. Door de massale invoer en verkoop van goedkope buitenlandse melk in brikverpakkingen worden zij in de hoek gedrongen. „Nøchtans is het de hoek van de gezonde, aan strenge controles onderworpen binnenlandse melk in retourverpakkingen,” stelt Johan Loyson, melkboer in Kuurne.

Johan Loyson neemt met de Zuid-West-Vlaamse beroepsbond en het overkoepelende NAVEMHA (Nationaal Verbond van Melk en Zuivelhandelaars) de handschoen op. Ze vragen de nationale invoering van een spaarkaat voor milieuvriendelijke aankopen. „Wie afval vermijdt, hoeft het niet kwijt,” roepen de affiches waarmee de melkventers hun bestelwagen behangen. Ze willen met hun actie de voordelen van de zuivel in retourflessen benadrukken.

Johan Loyson en zijn echtgenote Christel Deforche namen in 1990 een goedbeklante melkronde over. „We merkten echter snel dat nieuwe zuivelklanten maken niet vanzelfsprekend was,” vertelt Johan. „Daar hebben de goedkopere buitenlandse merken uit de

warenhuizen veel mee te maken. En toch is de melk die melkventers verkopen absoluut niet duur. Dertig jaar geleden kostte een fles melk evenveel als een brood. Nu heb je voor één brood al twee flessen. Onze zuivel is daarenboven aan strenge normen en controles onderworpen.”

Nog weinig mensen kiezen voor het beroep

„Ik ben een van de jongste van onze 'bedreigde' soort. We zien elk jaar dat verschillende collega's er de brui aan geven. Toch is melkventer een mooie job. Het is hard werken, maar er valt goed van te leven. Bovendien zijn er de sociale contacten en de afwisseling. De heropflakking van de sector hangt af van de over-

heid. Die moet nu eindelijk eens een standpunt innemen omtrent de retourflessen. Wie kiest voor milieuvriendelijke producten moet beloofd worden. Eerst kwamen ze aanzetten met de ecotaks op afvalverpakkingen. Daarna stak de ecobonus de kop op, maar die kreeg geen voet aan wal. Nu vragen wij concrete maatregelen om onze klanten, die door onze producten te kopen, kiezen voor Belgisch en milieuvriendelijk, te belonen. Dat kan door de invoering van een spaarkaat, waarop punten vergaard worden per retourverpakking. Als de kaart vol is, krijgt de klant een extra restorno van de overheid. In Zonhoven werd een dergelijk proefproject al gelanceerd,” stelt Johan.

Is er in de huidige maatschappij nog nood aan een melkboer? „Zeker weten,”

antwoordt de zuivelhandelaar. „Meer en meer jongere mensen doen een beroep op ons. Zelfs als ze beiden uit werken gaan, is mits correcte afspraken een perfecte levering mogelijk. Voor de wat oudere bevolking vormen we tevens een aanspreekpunt. Soms staan de mensen op de uitkijk tot we langskomen. De klant krijgt alles comfortabel thuis bezorgd in retourverpakking zodat op tijd en geld voor afvalverwerking wordt bespaard. Omdat ik echt geloof in de noodzaak van onze job zet ik me in voor het verbond. Laat me hierbij ook een dringende oproep doen naar collega's die nog niet aangesloten zijn bij de beroepsvereniging: samen staan we sterker!”

■ Meer info over de actie en de beroepsvereniging op tel. 056 72 92 77.

(Katrien Bonte)

Loppemnaar Albert Verhaeghe (89) blikt terug op een bewogen leven

Veldwachter met een missie

■ Als Loppemnaar geboren in 1915 groeide hij met één broer en drie zussen op in het gezin Eduard Verhaeghe-Verstraete. Zijn verantwoordelijkheidsgevoel en sociale bewogenheid lagen aan de basis van een ononderbroken inzet voor de inwoners van zijn werkgebied en voor zijn collega's.

In de voetsporen van zijn vader werd hij metselaar en in 1942 kreeg hij de kans om veldwachter te worden. Een portret van Albert Verhaeghe...

Het marktplein was toen niet groter dan een draaimolen en een schietkraam samen. Tijdens de novemberkernis palmde de 'boksauto's' het marktplein, met inbegrip van de breedte van de Kerkstraat, helemaal in. Als je nu diezelfde Kerkstraat inrijdt, zie je de woning te midden van een verzorgde tuin.

„Samen met vader Eduard en broer Gaspar, beiden werkplaatsleiders, kwam ik op 15-jarige leeftijd in de bouw terecht. Hoewel meester De Knock mijn ouders aanraaide mij verder te laten studeren voor onderwijzer, besliste vader dat ik de metsersstiel moest beoefenen”, steekt Albert van wal.

Het eerste bouwwerk werd een kasteel voor een baron uit Sijsele, daarna volgden de Ab-

dij van Zevenkerken en de kerk van Sint-Baafs. De laatste bouwwerk was de Abdij van Bethanië in 1942. Vooraleer zijn dagtaak om zeven uur 's morgens aan te vatten, was Albert soms al 55 km ver naar de Westhoek gefietst. De werkweek eindigde op zaterdagavond. En daarna kwam de 'Engelse week', tot zaterdagmiddag.

Ondertussen liep Albert zeven jaar zondagsschool bij architect Dejonghe in Brugge, waar hij zich in technisch tekenen vervolmaakte. Albert wou eigenlijk samen met zijn broer een eigen bouwbedrijf opstarten, maar vader Verhaeghe was daar niet voor te vinden. Het faillissement van het bedrijf dat de waterwerken aan de Kerkebeek in opdracht van de gemeente uitvoerde, schrikte hem af...

Gezocht !

Tijdens de Tweede Wereldoorlog, in 1941, werd de plaatselijke veldwachter Prosper Casert ernstig ziek. Het schepcollege stelde de plaats van tijdelijk politieagent open. „Ik werkte toen aan kerkgebouwen in het Veurne-Ambacht”, herinnert Albert zich nog. „Mijn vader en moeder drongen erop aan om deel te nemen aan het examen, met de bedoeling mij vaker thuis te hebben en op 1 april 1942 werd ik aangesteld als tijdelijk politieagent”.

In augustus 1943 werd Albert verplicht om in het *gardehuis* in de Steenbrugsestraat te gaan wonen. Intussen was veldwachter Prosper Casert overleden en Albert werd na examens als veldwachter aangesteld. Het was volop oorlog

en de veldwachters kregen extra opdrachten van de Duitse veldgendarmarie. De adressen van werkweigerders – meestal jonge mensen die door de Duitsers werden opgeëist – moesten worden bekendgemaakt.

Terwijl burgemeester Blomme en secretaris Taveirne de Duitse veldgendarmes op een dwaalspoor brachten over de te volgen route, verwittigde Albert de gezochte personen. De veldgendarmerie bezocht de woningen van diverse werkweigerders, maar die waren natuurlijk gevlucht...

De rijkswacht van Oostkamp kreeg toen de opdracht om veldwachter Verhaeghe te zoeken en naar het gemeentehuis te brengen. Bij aankomst in het gemeentehuis werd Albert ontwapend, uit zijn ambt ontzet, naar de gevangenis van Brugge overgebracht en tot zes maanden gevangenisstraf veroordeeld. „Het waren de meest bange dagen van mijn leven”, weet Albert. „Ik werd vervolgens naar Sint-Gillis in Brussel en daarna naar het kamp van Beverlo overgeplaatst. Vanuit dit kamp verdwenen gevangenen op regelmatige tijdstippen naar de gevangenskampen in Duitsland. Door gebrek aan Duits vervoer werden die transporten onderbroken en kreeg ik te horen dat ik op 1 juli zou vrijkomen...” Burgemeester Henri Blomme verwelkomde Albert op 2 juli 1944 aan het tramstation van Ruddervoorde.

Ondergedoken

De burgemeester bezorgde Albert onmiddellijk werk als bediende op het gemeentehuis. De veldwachter van Sint-Michiels verzorgde de buitendienst, terwijl Albert alle admi-

nistratieve stukken verwerkte en de dienstdoende veldwachter alleen de briefwisseling moest ondertekenen. In augustus 1944 werd hij opnieuw door de veldgendarmes gezocht. Maar dankzij secretaris Taveirne en bediende André Vandaele kon Albert op het nippertje vluchten; hij leefde drie weken ondergedoken bij zijn schoonouders. Na de bevrijding in september 1944 mocht Albert zijn ambt als veldwachter opnieuw opnemen.

De gemeente Loppem paste een streng sluitingsuur toe. De verschillende drankgelegenheden moesten om 23 u. hun deuren sluiten. Zelfs op kermisvrijdag werd het reglement, al dan niet in het bijzijn van burgemeester van Caloen, toegepast.

„Op 1 april 1953 werd ik als veldbrigadier voor het arrondissement Brugge-Oostende aangesteld”, gaat Albert verder. Zijn werkterrein omvatte 69 gemeenten, met zestig veldwachters en dubbel zoveel jachtwachters van Knokke tot en met Nieuwpoort. De veldbrigadier kreeg zowel gerechtelijke als bestuurlijke taken op de gemeente van zijn arrondissement. Menig keer fungeerde hij als scheidsrechter voor meningsverschillen tussen de burgemeester en de veldwachter. De veldwachters moesten meestal zelf instaan voor het aanschaffen en bekostigen van materiaal zoals vervoer, zakklampen, enzovoort. In het schooljaar 1965-1966 werd Albert lesgever wapenonderricht en zwemoefeningen aan de Westvlaamse Politie school. Die taken heeft hij tot en met het schooljaar 1977-1978 perfect uitgevoerd. (EDW)

(Het Brugsch Handelsblad, 28.05.2004)